

(א) [לקמן יג. ג.] (ב) [ספ.]
(ג) [לעיל יז. ד.] (ד) [גירסת
הרא"ש ע"כ תמאן].

הגהות הב"ח

(א) במ"ר מאיר (והאיי"א)
מז"מ וי"צ גירסת רש"י
והאיי"א: (ב) רש"י ד"ה
ומהשיבין ובי' דהיינו
במקומו כרז נחמן
ומהשיבין על התמוס כ"ל
ומה"ט אלמא עיקר עירוב
כרגל נמחק: (ג) בא"ד כי
לית ליה שלת לערב בפת
יערב כרגליו: (ד) ד"ה
איכה כיון וכו' איכא למתן
לדמר דלפי לא אמר נמי
ועל כרחק בדלא אמר
איהו מערב מידי
עסקינן כיון דאנן סהדי
דהתם בעי למיזיל כמאן
דאמר דמי מהל ללא
קמי:

מוסף רש"י

מתני ליה ר' חייא בר
אשי. ממני, אחד עני
ואחד עשיר. במלתא
ד' יהודה (לעיל יז.).

ואהיכא קאי איינו מכיר. ולא צעי למימר דקאי אמי שצא דדרך ומשכה לו ודברי הכל דמוכחא ממני דממאי דפליגי ר"מ ורבי יהודה איירי: **ולא אמרו לערב בפת אלא דהקל מאן קתני לא דברי הכ"ז.** וא"ת ולר' יהודה מאי להקל איכא כיון שפילו צבית יכול לומר שציתמי במקום פלוני וי"ל דהאי להקל היכא דליכא חילין או גדר ומקום מסויים במקום שרובה לקנות שציתמי:

ויצא עשיר חוץ לתחום. קשה לר"י דמדקרי ליה עשיר דמשמע שרובה לחזור וללון צביתו ואין יכול לחזור והלא חילין לו אלא אלפים מעירובו לנד עירו ופילו אס צימו הוא הרשון כניקטו לנד עירו לא יהיה לו צמון צימו אלא ד' אמות ואטו שזופטני עסקינן שילון צביתו ולא יהיה לו אלא ד"ה ונראה לר"י דהא חוץ לתחום היינו חוץ לעירוביה של עיר וכה"ג איכא כפי"ד מעברין (לקמן דף ס.). ועוד אומר ר"י דהאי דקאמר וילא עשיר חוץ לתחום לא שרובה לקנות שציתמי חוץ לתחום לא שרובה לחזור ולקנות שציתמי חוץ לתחום הכי משום דמי מאיר דקמי לא ילא עשיר חוץ לתחום וקמ"ל אע"פ דיכא חוץ לתחום דמי השמא לנד דדרך ופס"ה אין יכול לערב כרגליו דכיון דכל עיקר יציאה זו לא היה אלא כדי לערב ואגב דנקט רבי מאיר נקט נמי רבי יהודה:

האי

לחקל עליו א"ר יהודה מעשה באנשי בית ממל ובאנשי בית גוריון בארומא שהיו מחלקין גרוגרות וצימוקין לעניים בשני בצורת ובאין עניי כפר שיחין ועניי כפר הנגיה ומחשיבין על התחום למחרת משכימין ובאין אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני (א) מי שיצא לילך לעיר שמערבין לה והחזירו חברו הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי רבי יהודה והוינן בה (ב) מאי שנא איהו ומאי שנא אינהו ואמר רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שיש לו שני בתים ושני תחומי שבת ביניהן איהו כיון דנפקא ליה לאורחא הוה ליה עני והנך עשירים ניגהו אלמא כל במקום פלוני עני אין עשיר לא ש"מ (ג) מתני ליה (ד) רב חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר א"ל רב סיים בה נמי הלכה כר' יהודה רבה בר רב חנן הוה רגיל דאתי מארמיבנא לפומבדיתא אמר

עני הוא דאקילו רבנן גביה. הצא דדרך ואין עמו פת הוא דאקילו רבנן גביה לומר שציתמי במקומו כשאינו מכיר חילין או גדר או למכיר לומר שציתמי במקום פלוני: **אבל עשיר.** כגון יושב צביתו לא זו ולא זו: **עיקר עירוב כרגל.** שציתמי תחתיו חפילו לעשיר אס ילא והחשיך זהו עיקר מלות עירוב כדמני לא אמרו לערב צפת כו' אלמא עיקר תקנת עירוב לר' יהודה כרגל היא: **זהו שאמרו חכמים.** דמשמע דעיקר תקנתא לאו הכי הוא אלא קולא בעלמא הוא שאמרו אלא העני לערב כרגליו: **מאן קאמר ליה ר"מ.** דאמר עיקר עירוב צפת: **והיכא קאי אאינו מכיר או שאינו צקי כהלכה.** ואמר שציתמי תחתיו עלה קאמר ר"מ וחוץ שאמרו כלומר דאפילו להאי דאמר במקומו קולא הוא דאקילו רבנן גביה אלא לא זהו עיקר תקנת עירוב: **ולא אמרו לערב צפת.** דמשמע דעיקר עירוב כי איתקן כרגל איתקן ולא אמרו צפת אלא להקל על העשיר: **מחלוקת במקום פלוני.** דאין כאן לא עירוב צפת ולא עירוב כרגל אלא אמירה בעלמא עלה קאמר ר"מ עני אין עשיר לא: **אלא במקומו דברי הכל אחד עני ואחד עשיר.** דעיקר עירוב כרגל: ה"ג וזהו שאמרו דמשמע דאין זה עיקר עירוב אלא קולא הוא דאמר לעני על כרחק ר"מ קאמר לה. **ואע"ג דמוקמינן לה צמי שצא דרך ומשכה לו והיה מכיר חילין או גדר ואמר שציתמי בעיקרו והאי חפילו לר' יהודה לא זהו עיקר מלותו אפ"ה לא מניין לאוקמא כר' יהודה משום דקמי צה עני ואילו ר' יהודה אחד עני ואחד עשיר קאמר: אמי שצא דרך ומשכה לו. והיה מכיר חילין ואמר שציתמי בעיקרו דקמי קנה שס שציתמו ועלה קאמר זה הוא שאמרו העני מערב כרגליו דהא קולא לעני הוא דאקילו לא שיהא זה עיקר עירוב אלא צאומר שציתמי במקומו ור' יהודה אמר חפילו לעשיר שיהא יושב צביתו ואמר שציתמי צסוף אלפים הקילו נמי ואף על גב**

דעיקר עירוב במקומו הוא: **ולא אמרו.** דמשמע עיקר עירוב אינו צפת אלא להקל על העשיר הוא דאיתקון סתמא היא וד"ה ולאו מפקחא דמילתיה דר"י היא דהא רבי מאיר נמי מודה צה דעיקר עירוב כרגל במקומו: **מניא נוסיה דר"ג.** דאמר [ע"א] מחלוקת במקומו דאפילו היכא דאמר במקומו לר"מ עשיר לא ור' יהודה נמי לא שרי לעשיר אלא במקומו פלוני לא: ה"ג **ולא ילא עשיר חוץ לתחום ויאמר שהא שציתמי במקומו.** והאי חוץ לתחום לאו דווקא אלא צסוף התחום ואי דווקא חוץ לתחום צמוך ד' אמות קאמר צבו שציתמו: **שלא אמרו לערב כרגל.** אפילו כי האי גוונא דאמר במקומו אלא למי שצא דרך כו' אלמא לר"מ חפילו במקומו עני אין עשיר לא: **ויאל עשיר חוץ לתחום.** אס ירעה: **ויאמר שציתמי במקומו.** אלמא לר' יהודה לא שרי לעשיר אלא במקומו כרז נחמן: **א"ר יהודה מעשה באנשי בית ממל ובאנשי בית גוריון בארומא.** מקום: **גרוגרות.** תאנים יבשים: **לימוקין.** ענבים יבשים שגמייצשו ונלטמקו: **עניי כפר שיחין.** סמוכין להן לארומא צמוך ד' אלפים: **ומחשיבין על התחום כו'.** אלמא עיקר עירוב כרגל ובמקומו ואלע"ג דעניי היו הואיל וצביתם איתנהו כעשירים דמו דא"א להם צלא מוזן צ' סעודות ואעפ"כ היו מערבין כרגלן ומחשיבין דהיינו במקומו כרז נחמן (א) אלמא עיקר עירוב כרגל ומחשיבין על התחום ואע"ג דלגבי עירוב עשירים הן דהא מציתם יולאין על כך ויש להן פת אפ"ה שרי כי לית ליה שליח לערב (ב) כרגליו: **מחני' נמי דיקא.** כרז נחמן דלר' יהודה במקום פלוני עשיר לא וכי פליג אדר"מ במקומו הוא דפליג: **מי שיצא.** כל דהו והחזיק דרך לעיר שמערבין שסמוכה לעירו לסוף ד' אלפים ויכול אדם לילך מזה ע"י עירוב: **והחזירו חזרו.** דא"ל עת חמה הוא עת זינה הוא כדלקמן (ג): **הוא מוסר לילך.** למחר לאותה עיר אחרת וכל בני עירו אסורין: **שיש לו צ' כסים.** אחד צוה ואחד צוה והיה רוצה לילך לציתו שבעיר אחרת מע"ש ולשצות שס צצבת ולא ילא מציתו אדעתא דקניית שציתמי צסוף התחום ולחזור אלא אדעתא למיזל עד התם והחזירו חזירו: **איהו כיון דנפק לאורחא.** משום הליכה ממש ולא משום לערב כרגליו הוה ליה עני ויכול לומר שציתמי צסוף התחום ויסיים מקום הניכר לו שס. **ופלוגתא דאמוראי היא לקמן (ד) איכא למ"ד דאפילו לא אמר נמי (ה) כיון דאנן סהדי דהתם צעי למיזל כמאן דאמר דמי וע"כ צדלא אמר מידי עסקינן חדא דלא קתני ואמר שציתמי במקום פלוני ועוד מדפליג ר"מ עלה ואמר הרי זה חמר גמל ש"מ צדלא אמר שציתמי במקום פלוני עסקינן דהא ר"מ מודה בעני. וא"ת ר"מ עשיר חשיב ליה להאי דמשום דהחזיק דרך פורתא לא משוי ליה עני א"כ דעשיר חשיב ליה ר"מ חמר גמל אמאי הא צביתו לא רצה לקנות דהא אמר שציתמי צסוף התחום ושס לא יכול דהא לאו עני הוא ולא חוץ ממקומו מיצעי ליה אלא צדלא אמר עסקינן ור"מ נמי עני משוי ליה ומשום דלא אמר כלום מספקא ליה אי דעתו לקנות שציתמי צסוף התחום או שמא חזר צו גמרי מליך למחר לאותה העיר ודעתו לקנות שציתמי צביתו הלכך חמר גמל הוא: **הנך עשירים ניגהו.** ואפילו אמרו שציתמו במקום פלוני אסור דאי לא אמרו פשעא. **אלמא כל במקום פלוני לר' יהודה עני אין עשיר לא ולהכי נקט יש לו צ' כסים דאי לא הוה ליה ציתא התם לא הוה אמרינן כי לא אמר כמאן דאמר דמי דדלמא קא דהר ציה: הלכה כרבי יהודה.** וכרז נחמן במקומו: הוה אפי מארטיבנא לפומבדיתא**

והיה